

Sygn. akt VI ACa 1430/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 października 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA Teresa Mróz

Sędziowie SA Małgorzata Manowska

SO del. Grażyna Kramarska (spr.)

Protokolant: Izabela Nowak

po rozpoznaniu w dniu 29 września 2015 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) S.A. z siedzibą w Ł.

przeciwko Szpitalowi (...) z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 21 maja 2014 r.

sygn. akt IV C 118/14

uchyla zaskarżony wyrok w całości i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach procesu w instancji odwoławczej.

Sygn. Akt VI ACa 1430/14

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 22 października 2013 roku powódka (...) S.A. z siedzibą w Ł. wniosła o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym i orzeczenie nim, że pozwany Szpital (...) w W. winien zapłacić stronie powodowej kwotę 199.402,43 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztami procesu. W uzasadnieniu powódka wskazała, iż jej roszczenie wynika z umowy konsorcjum z dnia 25 sierpnia 2011 roku oraz umowy rozliczeniowej z dnia 3 października 2011 roku i 16 października 2012 r. zawartej pomiędzy nią i (...) Sp. z o.o. w W..

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 4 listopada 2012 roku, sygn. akt I Nc 513/13 Sąd Okręgowy w Łodzi uwzględnił powództwo.

W sprzeciwie od tego nakazu pozwany Szpital (...) w W. wniósł o uchylenie nakazu zapłaty w całości, skierowanie sprawy na rozprawę i oddalenie powództwa, a na wypadek nieuwzględnienia tego żądania - o uchylenie nakazu zapłaty w całości, skierowanie sprawy na rozprawę i oddalenie powództwa ponad kwotę 141.395,43 zł oraz o rozłożenie

zasądzonej kwoty na 8 rat płatnych kwartalnie. Pozwany podniósł, że umowy łączące powódkę i (...) sp. z o.o. zostały zawarte wbrew postanowieniom umownym oraz zakazom ustawowym, mają charakter pozorny i tym samym są nieważne z mocy prawa, mając na celu wyłącznie obejście umownych i ustawowych zakazów dokonywania zmiany wierzyciela i de facto handlu długami szpitalnymi (art. 54 ust. 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej).

W odpowiedzi na sprzeciw od nakazu zapłaty powódka cofnęła pozew w zakresie kwoty 48.007 zł, wnosząc o zasądzenie kwoty 151.395,43 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 199.402,43 zł od dnia wniesienia powództwa do dnia 21 lutego 2014 r., od kwoty 161.395,43 zł od dnia 22 lutego 2014 r. do dnia 14 kwietnia 2014 r. oraz od kwoty 151.395,43 zł od dnia 15 kwietnia 2014 r. do dnia zapłaty.

Wyrokiem z dnia 21 maja 2014r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo, zasądając od powódki na rzecz pozwanego koszty zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że pozwany szpital ogłosił przetarg na obsługę systemu informatycznego przez okres jednego roku w zakresie administrowania i serwisowania oprogramowania (...) oraz administrowania bazami danych tego systemu. W dniu 25 sierpnia 2011 roku powódka zawarła umowę konsorcjum z (...) Sp. z o.o. w W., która jako dostawca została wybrana liderem konsorcjum i z tego tytułu uprawniona była m.in. do podpisania i złożenia w imieniu konsorcjum wniosku o dopuszczenie do udziału w postępowaniu przetargowym ogłoszonym przez pozwanego oraz do podpisania i złożenia oferty konsorcjum. Powódka z kolei zobowiązała się do udostępnienia dostawcy swojego potencjału finansowego do sfinansowania przedmiotu zamówienia. W wyniku rozstrzygnięcia przetargu (...) Sp. z o.o. w W. jako lider konsorcjum zawarła w dniu 5 września 2011 roku z pozwanym umowę nr (...) dotyczącą realizacji zamówienia przetargowego. Zgodnie z tą umową firma (...) Sp. z o.o. w W. miała wystawiać pozwanemu co miesiąc fakturę za świadczone przez siebie usługi. Dnia 3 października 2011 roku i 16 października 2012 r. powódka zawarła z firmą (...) Sp. z o.o. w W. Umowę rozliczeniową, w której (...) Sp. z o.o. w W. jako dostawca potwierdziła realizowanie zamówienia przetargowego zgodnie z warunkami zamówienia i umowy konsorcjum, a powódka zobowiązała się do udzielenia jej finansowania w terminie wskazanym w załączniku nr 1 do umowy. Pismem z dnia 4 października 2011 roku (...) Sp. z o. o. w W. zawiadomiła pozwanego, iż powódka jest beneficjentem uprawnionym do przyjęcia należności pieniężnej za realizację zamówienia przetargowego oraz wskazała rachunek powódki jako właściwy do dokonania przelewu należności. W dniu 6 maja 2013 roku został wystawiony protokół z realizacji usług będących przedmiotem zamówienia przetargowego, potwierdzający prawidłową obsługę systemu informatycznego przez okres jednego miesiąca od 5 kwietnia 2013 r. do 4 maja 2013 r. Podobne protokoły sporządzono w dniu 4 czerwca 2013 r., 4 kwietnia 2013r., 4 marca 2013 r. i 4 lutego 2013 r. Potwierdzały one realizację usług w okresie od 5 stycznia 2013 r. do 4 czerwca 2013 r. W dniu 4 lutego 2013 roku (...) Sp. z o.o. w W. wystawiła dla pozwanego szpitala fakturę nr (...) na kwotę 38.007 zł, na taką samą kwotę zostały później wystawione także faktury: z dnia 4 marca 2013r. (nr (...)), 4 kwietnia 2013 r. (nr (...)), 6 maja 2013r. (nr (...)) oraz z dnia 4 czerwca 2013 r. (nr (...)). Pismem z dnia 22 lipca 2013 roku powódka wezwała pozwanego szpital do dobrowolnego spełnienia świadczenia w kwocie 190.035 zł w terminie do dnia 5 sierpnia 2013 r.

Zdaniem Sądu Okręgowego do oceny żądania pozwu w niniejszej sprawie winny znaleźć zastosowanie przepisy art. 53 ust. 6 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 roku o zakładach opieki zdrowotnej w brzmieniu obowiązującym po dnia 22 grudnia 2010r. oraz art. 54 ust. 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej, zgodnie z którymi czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot tworzący. Powódka w niniejszej sprawie nie uzyskała takiej zgody, a także w umowie z dnia 5 września 2011 roku nr (...) pozwany szpital zastrzegł, że wykonawca nie może bez zgody zamawiającego przenieść wierzytelności wynikającej z umowy na osoby trzecie, co oznaczało – w ocenie Sądu Okręgowego – że powódka nie jest uprawniona do dochodzenia należności przypadających od pozwanego szpitala na podstawie tej umowy. Sąd Okręgowy uznał, iż dochodzone przez powódkę roszczenie stanowiło naruszenie ustawowego zakazu i tym samym podzielił stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 20 kwietnia 2012 roku syn. III CZP 10/12, iż pozorna umowa poręczenia, zawarta dla ukrycia przelewu wierzytelności przez wierzyciela zakładu opieki zdrowotnej z podmiotem profesjonalnym zajmującym się obrotem wierzytelnościami i pozasądową

windykacją wierzytelności, może naruszać umowny zakaz zawarcia umowy przelewu wierzytelności. Sąd Okręgowy wskazał na to, że powodowa spółka jest podmiotem profesjonalnie zajmującym się obrotem wierzytelnościami i pozasądową windykacją wierzytelności oraz ocenił, że umowny zakaz przenoszenia wierzytelności na osoby trzecie bez zgody szpitala odnosił się nie tylko do przelewu wierzytelności, o którym mowa w art. 509 k.c., ale także szerzej do jakiegokolwiek przenoszenia wierzytelności, którego skutkiem jest zmiana wierzyciela (art. 65 k.c.).

W apelacji od tego wyroku powódka zaskarżyła wyrok w całości, wnosząc o jego zmianę poprzez zasądzenie kwoty 151 395,43 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 199 402,43 zł od dnia wniesienia powództwa do dnia 21 lutego 2014, od kwoty 161 395,43 zł od dnia 22 lutego 2014 r. do 14 kwietnia 2014 r. i od kwoty 151 395,43 zł od dnia 15 kwietnia 2014 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu za obie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Powódka wskazała na naruszenie przepisów prawa procesowego:

- art. 207 § 3 zd. 2 k.p.c. w związku z art. 217 § 2 k.p.c. poprzez nieuzasadnione pominięcie twierdzeń zgłoszonych przez powódkę w odpowiedzi na sprzeciw oraz wniosku o przeprowadzenie dowodu z dokumentów dołączonych do tej odpowiedzi, na okoliczność podstawy prawnej faktur, w oparciu o które powódka dochodziła zapłaty, uznania co do zasady powództwa przez pozwanego, który dokonał częściowej zapłaty należności na rachunek powódki,

- art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 217 k.p.c. w związku z art. 193 § 1 k.p.c. poprzez błędne ustalenie stanu faktycznego uzasadniającego żądanie pozwu z powodu bezzasadnego pominięcia twierdzeń i dowodów zgłoszonych w odpowiedzi na sprzeciw,

- art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej w związku z art. 921¹ k.c. poprzez błędną ocenę prawną stanu faktycznego i uznanie, że umowa konsorcjum, która zawiera przekaz do spełnienia świadczenia do rąk powódki, jest czynnością prawną mającą na celu zmianę wierzyciela,

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną ocenę stanu faktycznego i uznanie, że roszczenie powoda jest niedopuszczalne z uwagi na treść uchwały Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2012r. sygn. akt III CZP 10/12 w sytuacji, gdy powódka nie jest podmiotem profesjonalnym zajmującym się obrotem wierzytelnościami i pozasądową windykacją wierzytelności, a nadto strony nie zawarły pozornej umowy poręczenia, która mogłaby naruszać umowny zakaz przelewu wierzytelności,

- art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 921¹ k.c. w związku z art. 65 k.c. poprzez błędną ocenę ustalonego w sprawie stanu faktycznego i uznanie, że odbiorca przekazu nie może dochodzić od pozwanego należności mimo, że przekaz jest instytucją, która nie powoduje przeniesienia wierzytelności z wierzyciela na osobę trzecią, a powódka już w chwili powstania stosunku zobowiązaniowego była jednym z wierzycieli pozwanego.

Jej zdaniem doszło też na naruszenia przepisów prawa materialnego, tj.

- art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej poprzez jego zastosowanie, chociaż przekaz ustanowiony na rzecz powódki nie jest czynnością mającą na celu zmianę wierzyciela oraz art. 921¹ k.c. i następnie poprzez ich niezastosowanie i uznanie, że powódka nie może dochodzić roszczenia w niniejszej sprawie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powódki zasługiwała na uwzględnienie w całości z uwagi na zasadność postawionego w niej zarzutu naruszenia przepisów postępowania poprzez nieuwzględnienie modyfikacji podstawy faktycznej powództwa oraz twierdzeń i dowodów zgłoszonych w odpowiedzi powódki na sprzeciw od nakazu zapłaty, prowadzące do nierozpoznania istoty sprawy. Ustalony przez Sąd Okręgowy stan faktyczny nie dotyczył bowiem ostatecznie sformułowanego przez powódkę żądania pozwu i nie odnosił się do treści dokumentów złożonych na potwierdzenie tego żądania. Rzeczywiście pierwotnie w uzasadnieniu pozwu strona powodowa wskazywała na zawarcie z pozwanym

szpitalem przez konsorcjum firm (...) Sp. z o.o. w Warszawie i (...) S. A. w Ł. umowy z dnia 5 września 2011r. nr (...) jako na podstawie jej roszczenia o zapłatę wynagrodzenia. Należy jednak zauważyć, że powoływała się też na istnienie umowy rozliczeniowej zawartej przez członków tego konsorcjum w celu realizacji powyższej umowy ze szpitalem, której okres zawarcia określała zarówno na rok 2011 jak i na 2012. Do pozwu oprócz umowy ze szpitalem nr (...) z dnia 5 września 2011r. i umowy rozliczeniowej obu spółek tworzących konsorcjum pochodzącej z dnia 3 października 2011r. (k. 30-33) dołączona została również umowa rozliczeniowa z dnia 16 października 2012r. (k. 25- 28) oraz faktury (k. 79, 81, 84, 86 i 88) opiewające na dochodzoną w niniejszej sprawie należność, z treści których wynikało, że podstawą ich wystawienia jest umowa ze szpitalem nr (...) z 2012r. (a zatem nie umowa nr (...) z września 2011r., która miała być podstawą roszczenia), a także protokoły z realizacji usług świadczonych zgodnie z umową nr (...), pochodzące z 2013r. (a zatem nie mogące stwierdzać wykonania usług określonych w umowie z 2011r. zawartej tylko na rok). Rozbieżności między opisem stanu faktycznego w pozwie oraz treścią dołączonych do pozwu dokumentów zostały wyjaśnione poprzez sprostowanie przez powódkę okoliczności faktycznych w odpowiedzi na sprzeciw pozwanego od nakazu zapłaty. Do pisma tego powódka załączyła brakujące dokumenty, w szczególności umowę z dnia 5 września 2012r. zawartą przez konsorcjum ze szpitalem na okres roku t.j. do września 2013r., będącą rzeczywistą podstawą wystawienia faktur dołączonych do pozwu, w oparciu o które powódka wyliczyła kwotę dochodzonego wynagrodzenia. Pismo to co prawda do akt zostało złożone już po zamknięciu rozprawy w dniu 14 maja 2014r., jednak zostało nadane przez powódkę jeszcze przed tą datą – w dniu 8 maja 2014r. Niewątpliwie też jeszcze przed datą ogłoszenia wyroku w niniejszej sprawie sędzia- referent zapoznał się z tym pismem, bo wydał stosowne zarządzenia jego dotyczące. Modyfikacja przez powódkę okoliczności faktycznych stanowiących element żądania pozwu, mimo że dokonana jeszcze przed zamknięciem rozprawy, nie została jednak wzięta przez Sąd Okręgowy pod rozwagę przy orzekaniu w niniejszej sprawie (mimo, że Sąd w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku powołał się na wniesienie do Sądu odpowiedzi na sprzeciw). Analiza uzasadnienia zaskarżonego wyroku wskazuje na to, że Sąd ten uwzględnił podstawę faktyczną powództwa określoną pierwotnie w pozwie z października 2013r. oraz materiał dowodowy wyłącznie w postaci dokumentów dołączonych do pozwu (przy czym nie zwracając uwagi też na to, że treść części z tych dokumentów nie koreluje z treścią uzasadnienia pozwu). W rezultacie Sąd Okręgowy rozstrzygnął o innym (co do niektórych elementów stanu faktycznego stanowiących podstawę żądania) powództwie niż to, które ostatecznie było przedmiotem żądania powódki, bowiem ostatecznie powódka wskazywała jako podstawę faktyczną swego powództwa umowę z pozwanym szpitalem z dnia 5 września 2012r. (a nie z dnia 5 września 2011r.) oraz umowę konsorcjum z dnia 21 sierpnia 2012r. (a nie jej odpowiednik z 2011r.). O tak sprecyzowanym powództwie Sąd Okręgowy nie orzekł (po uprzednim otwarciu rozprawy na nowo, wyznaczeniu jej nowego terminu oraz udzieleniu stronie pozwanej terminu na zajęcie stanowiska w przedmiocie zmodyfikowanych elementów stanu faktycznego żądania oraz złożonych dokumentów), co uzasadniało wniosek o nierozpoznaniu przez niego istoty sprawy i uchylenie zaskarżonego wyroku celem przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Dodatkowo Sąd Apelacyjny chciałby zauważyć, że występuje wątpliwość co do tego, czy orzeczenie o powództwie w takim kształcie, jaki wynika z treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku, nie prowadziło do nieważności postępowania w niniejszej sprawie, z przyczyny wymienionej w art. 379 pkt 3 k.p.c. Sądowi Apelacyjnemu z urzędu bowiem wiadomo, że w przedmiocie żądania wynagrodzenia z umowy zawartej w dniu 5 września 2011r. zapadły już dwa inne wyroki Sądu Okręgowego (jeden z nich podlegał kontroli instancyjnej w sprawie tut. Sądu o sygn. VI ACa 511/14).

Należy także zwrócić uwagę na to, że pominięcie przez Sąd Okręgowy wniosków zawartych w odpowiedzi powódki na sprzeciw od nakazu zapłaty doprowadziło także do nieprawidłowego rozstrzygnięcia o oddaleniu w całości żądania pozwu w sytuacji, gdy częściowo to żądanie zostało przez powódkę cofnięte i zachodziła możliwość (po zbadaniu skuteczności cofnięcia w świetle przepisu art. 203 k.p.c.) wydania co do części roszczenia postanowienia o umorzeniu postępowania.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy dokona oceny całości zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego (w tym dokumentów dołączonych do odpowiedzi na sprzeciw od nakazu zapłaty) pod kątem ostatecznych twierdzeń powódki co do stanu faktycznego będącego podstawą jej żądania. Oцени też ponownie zasadność tego żądania, biorąc

pod uwagę to, że powódka w tej sprawie nie powołuje się na zawarcie ze spółką (...) umowy poręczenia, a na działanie w ramach konsorcjum jako strona umowy z dnia 5 września 2012r., na podstawie której pozwany jako zamawiający stał się dłużnikiem wykonawcy - tego konsorcjum - t.j. obu spółek je tworzących, w zakresie świadczenia pieniężnego o zapłatę wynagrodzenia, a także dodatkowo na dokonanie przekazu świadczenia wynikającego z tej umowy. Tym samym bezprzedmiotowe były rozważania Sądu Okręgowego w poprzednim składzie (w tym odwołanie się do orzeczenia Sądu Najwyższego, którego treść – jak wynika z treści uzasadnienia wyroku – stała się główną przyczyną oddalenia powództwa), czy taka umowa poręczenia narusza (czy też nie) zakaz ustanowiony w ustawie o działalności leczniczej.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.